

licht wordt en 's Heeren zegen op den wachtenden arbeid toegebeden wordt, aan ds Van Ommen te richten.

4. De instructie voor de „sociaal-werkster“, z'r Gensebroek, opgesteld door den kerkeraad van Zwolle, wordt besproken en vastgesteld; eveneens de concept-overeenkomst inzake de financiële en andere bepalingen.

5. Mededeeling van den kerkeraad van Zwolle inzake de voorloopige niet-uitsending van br I. van Westenbrugge voor den Schooldienst; besloten wordt br Van W. t.z.t. tot een samenspreking met Deputaten uit te noodigen.

6. Op verzoek van het Alg. Moderamen van de Prot. Kerk in Indonesië en den Nederl. Zendingaraad, heeft ds F. de Vries deze instanties ingelicht over den stand van zaken met betrekking tot den voorgenomen zending-arbeid op Borneo; mededeeling is gedaan van de besluiten der Gen. Syn. van Amersfoort met betrekking tot deze zaak en van de reis van br C. C. de Vries ter nadere informatie-neming over dit zendingsterrein. Deputaten keuren de handelingen van ds de Vries goed.

7. De bepalingen, door den kerkeraad van Zwolle gemaakt t.a.v. het voeren van het financieel beheer door ds Van Ommen op Soemba wordt goedgekeurd.

8. Een schrijven van Meschobor inzake haar plannen om zoo mogelijk gedaan te krijgen, dat een arts voorloopig in gouvernementsdienst naar West-Borneo gaat, wordt voor kennisgeving aangenomen.

9. Een commissie, bestaande uit de brs ds F. de Vries, C. C. de Vries en ds D. K. Wielenga, wordt aangewezen om de praktische vooropleiding in studie te nemen en naar leerkrachten om te zien.

10. De vereenigingen Mevoz, S.O.S. en de Utrechtsche Vereeniging voor de hulpdiensten op de zendingsterreinen verzoeken een vergadering uit te schrijven van die Vereenigingen met afgevaardigden van de Zendinge Kerk en met Deputaten, teneinde samen te spreken over: 1. de praktische samenwerking tusschen de Zendinge Kerk en de nevenorganisaties; 2. het zoeken van een oplossing voor de verwarring op het terrein van de „hulpdiensten“ voor de zendingsterreinen. Na breedvoerige bespreking wordt besloten:

a. dat Deputaten aanwezig hopen te zijn op een op 7 Juni te Amersfoort te houden vergadering;

b. dat Deputaten niet deze vergadering zullen samenroepen en leiden;

c. dat zij niet zullen deelnemen aan een bespreking over het eerstgenoemd punt, wijl dit hen niet regardeert;

d. dat Deputaten t.a.v. het sub 2 genoemde punt aan de organisaties hopen uitleen te zetten wat de taak der Deputaten is volgens de opdracht der Synode van Amersfoort, waaraan Deputaten en kerken zijn gebonden.

11. Eenige mededeelingen worden gedaan door ds Vreugdenhil over het verblijf van ds Goossens te Batavia. Br C. C. de Vries vertelt het een en ander over zijn bevindingen te Batavia en zijn inspectietoelt naar West-Borneo. Hij hoopt over dat laatste binnenkort schriftelijk rapport uit te brengen aan de kerken van Friesland en afschrift daarvan te doen toekomen aan Deputaten.

12. De vergadering wordt na dankgebed van br C. C. de Vries gesloten.

Namens de Deputaten voor de Zending.

H. VELTMAN, 2e scriba.

De hulpdiensten op de Zendingsterreinen

Zaterdag 21 Mei vond in de Geref. Kerk te Bilthoven, op initiatief van de besturen van S.O.S., Mevoz en de Prov. Utrechtsche Vereeniging voor de hulpdiensten op de Zendingsterreinen, een vergadering plaats van een kleine 200 broeders en zusters, die waren samengekomen uit alle provincies van ons land. De vergadering stond onder leiding van br H. Troostheide te Bilthoven.

Onderwerp van bespreking was de huidige verwarring op het zendingsterrein in onze kerken, een verwarring die, naar het woord van den Voorzitter, op de vleugelen van een Noordenwind over onze kerken was gekomen en zich daarin had verbreed.

Verschillende sprekers namen aan de beraadslagingen deel, waarbij meerderen hun spijt uitspraken, dat van Meschobor niemand naar deze vergadering was gekomen. Aan het einde der vergadering werd met vrijwel algemeene stemmen de volgende resolutie aangenomen:

De vergadering van broeders en zusters, in het ambt der geloofgenoten op 21 Mei 1949 te Bilthoven bijeen, spreekt zich uit voor de totstandkoming van een landelijke organisatie ter verzorging van de schoolhulp en medische zorg op de zendingsterreinen onzer kerken (overeenkomstig het plan-Troostheide, zooals dit werd ontwikkeld in de kerkelijke pers van 5 Maart '49) en in overeenstemming met de gevoerde besprekingen.

doet een dringend beroep op de medewerking van al de leden onzer kerken, en draagt aan het voorloopig comité op — zoo mogelijk in overleg met Gener. Zendingdeputaten — ten spoedigste statuten en reglementen te ontwerpen en aan de kerken en zendingcommissies toe te zenden, en onderwijl alles te doen, wat de totstandkoming der landelijke organisatie kan bevorderen.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Ik vertelde van de stijgende spanning in de Europeesche verhoudingen tegen het einde van de vorige eeuw. Gemeenlijk wordt er in zulke dagen door de humanisten veel van een wereldvrede gesproken. Het optimisme gaat altijd weer tegen de klare feiten in.

Als het hart heeft van vrees, uit de mond groote woorden.

Leon Bourgeois spreekt dan ook, in zijn groote werk over de wereldpolitiek, van een imperialistische religie, die doet haken naar een wereldstaat. Maar voordat zulk een wereldstaat en wereldvrede er kunnen

zijn, moeten eerst enkele befeerten van de machtige staten vervuld worden.

Op een vredesconferentie in het midden der vorige eeuw verscheen de Italiaansche revolutionair Garibaldi, die zei: wereldvrede, maar eerst moet ik Rome hebben veroverd en het ééne Italië moet er zijn.

Zoo schreef Nicolaus Danjowsky in 1871 zijn boek over het panslavisme en betoogde daarin, dat als Rusland Konstantinopel zou hebben bezet, er voor altijd vrede zou zijn.

De machtigen zijn altijd geneigd om hun eigen begeerten te verwisselen met de groote belangen van de gansche menschheid.

De Engelsche imperialisten wilden ook den wereldvrede, maar dan moest, naar Bourgeois opmerkt, Londen het centrum van de wereldpolitiek zijn.

Eerst was er rivaliteit tusschen Frankrijk en Engeland. Men denke slechts aan Fashoda nog in 1898.

Maar toen Keizer Wilhelm roemde van zijn handelsvloot en oorlogsvloot, begon men in Engeland een meer te vreezen concurrent te zien verrijzen.

Zelde Pitt niet: Engelsche politiek is Engelsche handel?

En aanstonds werd den Duitschen keizer verweten, dat hij de wereldheerschappij wilde veroveren.

Wij behoeven de Deutsche politiek niet te prijzen, om te weten, dat de Engelsche in elk geval niet nobeler was. Niet geheel ten onrechte sprak men van het „perfidie Albion“.

Maar de Engelschen zijn veel handiger in hun diplomatiek dan de Duitschers. Zij verstaan de kunst hun streven een kostelijk kleed te geven. Dat heeft Bernard Shaw in een van zijn tooneelstukken heel aardig geteekend, als hij Napoleon I tot een Engelsche dame laat zeggen: als gij Engelschen een volk, klein of groot, op uw weg ontmoet, dat u durft te weerstaan, dan zorgt gij eerst, dat dit volk als een groote zondaar wordt gezien; daarna volbrengt gij de straf op dat kwaad, en tot belooning op die edele daad neemt gij dan dat land maar tot u.

Het werd al spoedig heel de wereld duidelijk gemaakt, dat de Deutsche keizer den wereldvrede wilde verstoren, omdat hij de wereldmacht wilde veroveren. Leon Bourgeois merkt op, dat Engeland Duitsland had te vreezen, omdat het behouden wilde, waarnaar Duitsland gezegd werd te streven.

En de Fransche politicus Delcassé zag voor Frankrijk de kans groot om met den gevaarlijken Oostelijken buur eens voorgoed af te rekenen. Of in elk geval zijn aspiraties te keeren.

En zoo is het te begrijpen, hoe groot de opluchting was allerwege, toen de Tsaar van Rusland in 1898 met zijn bekende boodschap kwam. Men dacht: altijd vrede door ontwapening.

Heel de vrijzinnige wereldpers hief een juichtoon aan. Nu zou dan de humanistische mensch eens toonen, wat hij vermocht. Nu zouden de stoutste droomen worden vervuld.

Wij hebben dit gedaas na 1918 en na 1945 immers ook gehoord? Het was toen even gelijk.

Het is wel zeer denkbaar, dat de Tsaar werkelijk door de gedachte van den vrede was gegrepen. Aan zijn oprechtheid behoeven wij niet te twifelen.

Maar vorst Uchtomsky had hem toch ook duidelijk gemaakt, dat het werelddeel Azië eigenlijk een voortzetting is van Rusland, en dat Rusland dit werelddeel behoort te regeren. Wij zien, dat de bolsjewistische politiek over heel de lijn weinig afwijkt van die der Tsaren en hun raadgevers.

Dan was er in de omgeving van den Tsaar de befaamde staatsraad Iwan von Bloch, die van de krijgsgeschiedenis zeer veel studie had gemaakt, en van meening was, dat de ontwikkeling van den oorlog door het op den voorgrond komen der steeds machtiger technische wapenen steeds meer voordeel zouden geven voor den verdediger en nadeel voor den aanvallende. De oorlogsfronten zouden al maar uitgebreider worden, de strijd steeds van langeren duur zijn, en een overwinning zou niet meer betalen.

Gelijk standpunt nam later de bekende Norman Angell in, wiens werk juist, omdat het zoo oppervlakkig was, veel lezers vond.

Zulke schrijvers meenen, dat het wereldgebeuren beheerscht wordt door verstandig overleg, door verstandig denken. Zij rekenen niet met het geweldige feit van het zondig en verdwaasd menschenhart.

Hoe dit alles ook zij, de Tsaar kwam tot het besluit van zijn boodschap en al verwachtten de Russische staatslieden niet veel van zijn initiatief, het kon hun plannen dienen.

De grootsche verwachtingen, die men nu allerwege ging koesteren, waren echter in lijnrechte tegenspraak met de werkelijke feiten. Mocht het toch in Europa vrede zijn, daarbuiten was dit zeer zeker niet het geval. Spanje werd in de maand, dat het Russische schrijven rondging door de Vereenigde Staten, neergeslagen. Kitchener was bezig Soedan te veroveren en stiet straks aan den Bovenrijl op Fransche veroveraars.

Engeland hield nauwlettend het oog op hetgeen Rusland in Azië bezig was te ondernemen en Chamberlain loerde op Transvaal.

En — de eerste vredesconferentie in den Haag ging juist op tijd naar huis; anders zou het kanongebulder van uit Zuid Afrika, naar iemand opmerkte, door de vergaderzaal der conferentie zijn geklonken.

Maar — ik loop nu op de geschiedenis vooruit.

Den 28sten Augustus 1898 verscheen de eerste boodschap van den Tsaar, een boodschap, die heel de wereld in beweging zette en alom een juichkreet, een kreet van verlossing, deed opgaan.

De Tsaar richtte zich toch door zijn minister van buitenlandse zaken tot alle regeeringen, bij welke Rusland door een gezant vertegenwoordigd was, en hield haar twee gedachten voor: die van zorg voor een duren vrede, en die van beperking der bewapening.

De bewapening toch, schreef de Tsaar, legde zulk een geweldige last op de volkeren, vooral doordat de techniek telkens krachtiger wapenen vond, waardoor het pas gemaakte waardeloos werd, dat deze wedstrijd op den duur niet te dragen zoude zijn.

Het was alles improductieve arbeid, die de fysieke en geestelijke kracht der volkeren sloopte. De nationale cultuur, de vooruitgang der wetenschap, het voortbrengen van wezenlijke waarden werd er ten eerste door geremd. Bovendien lag in de bewapening zelve een gevaar voor den vrede.

Het werd dus tijd om naar middelen te zoeken dit gevaar te doen verdwijnen en daarom stelde de Tsaar voor, dat de mogendheden zich in conferentie zouden vereenigen tot een krachtige samenwerking, die den wereldvrede zou bevestigen en de welvaart allerwege zou bevorderen in den weg van recht en gerechtigheid.

De pacifisten roemden dien stap van den Tsaar. Wie zou ook niet blij zijn over zoo'n edele daad?

De wapens neer, dat was een kreet, die door een Deutsche schrijfster zeer welsprekend werd vertolkt.

Ook in ons land ging al spoedig een adres ter teekening rond, welk adres aan den Tsaar zou worden gezonden. Duizenden teekenden het en Petersburg werd overstromd met sympathiebetuigingen.

Maar — de brief van den Tsaar bood voor de diplomatie geen voldoende basis voor de besprekingen. De boodschap was daartoe te vaag gesteld. En daarom zond de Tsaar II Januari 1899 een nieuwen brief, waarin hij bepaalde voorstellen deed. Twee dingen stonden daarin op den voorgrond: beperking der bewapening, en de instelling van een verplicht scheidsgericht.

De voorstellen waren: a. stopzetting van den voortgang der bewapening; b. het niet meer aannemen van nieuwe krachtiger vuurwapenen; c. het gebruik van springstoffen, en verbod om die uit te werpen uit luchtschepen; d. het verbod van onderzeeërs; e. verbetering van hetgeen bij de conventie van Genève in 1864 inzake den oorlog te land en ter zee was overeengekomen; f. het neutraliseren van schepen gedurende den zeeoorlog, die tot niets anders dienen zouden, dan om in zee gevallen te redden; g. ratificatie van hetgeen bij de conventie van Brussel in 1874 omtrent den oorlog was overeengekomen; en eindelijk h. de instelling van een scheidsgericht.

Het was dus feitelijk een beperking van hetgeen in den eersten brief stond, want men zou bezig gaan veel meer met een regeling van den oorlog, dan met die van den vrede.

Het zou mij te ver voeren, ook slechts een enkelen greep te doen uit den breeden literatuurstroom, die uit dit alles te voorschijn sprong.

Ook omtrent den strijd, die er ontstond omtrent de vraag, wien eigenlijk de eer toekam van het Tsaren-initiatief. Want de Fransche minister Delcassé beweerde, dat hij de man was, die den Tsaar tot zijn schrijven had gebracht.

De Deutsche keizer was verontrust over het doen van den Tsaar. Hij dacht, dat diens brief zijn sociaal-democraten maar in de kaart speelde.

Engeland wilde wel meedoen, maar al spoedig bleek, dat, mocht volgens Chamberlain Siam gerust meedoen, Transvaal moest worden uitgesloten.

En toen dan tot onze regeering de uitnoodiging kwam om de conferentie in den Haag te doen vergaderen en onze regeering de zwakheid had, dit met inwilliging van Chamberlains eischen ook te aanvaarden, trad dr Kuyper op met zijn machtig protest. Hij nam het voor de Transvaal op en toonde aan, dat dit 'n zelfstandig rijk was. Hij waarschuwde tegen Englands pogingen, om dat kleine volk tot onderwerping te brengen.

Een woord, dat dezen grooten staatsman eerde, maar hij behoorde tot een klein volk en nam het op voor een klein volk.

En zijn stem werd dus genegeerd. Onze minister de Beaufort behoorde tot humanistische optimisten. Zelfs nog in 1914.

Zij zijn ongeneeslijk, zooals ook thans weer blijkt. De conferentie kwam dus in den Haag.

Rusland bracht aanstonds de ontwapening ter sprake. Maar de Duitschers verzetten zich, tot groote verontwaardiging van de pacifisten.

De Engelsche diplomaten dachten echter: het gaat alleen maar over den oorlog te land; die regardeert ons niet in de eerste plaats, en voorts, laten de Duitschers alles maar in de war brengen, dan kunnen wij zonder gevaar den vredelievende spelen en de hulde der wereld ootmoedig in ontvangst nemen.

De Duitschers hadden ook zoo kunnen spreken, want, och, men kan op zulke conferenties wel allerlei mooie voorstellen aannemen, de ratificatie is nog heel wat anders.

Er werden natuurlijk veel schoone redevoeringen gehouden.

Ons interesseeren alleen de voorstellen. Wij kunnen die indeelen in: zes wenschen, drie decla-